

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I STOCKHOLM**
Allmänna avdelningen

DOM
2012-07-03
Meddelad i
Stockholm

Mål nr
10836-12
Enhet 17

SÖKANDE

Titania Bygg och VVS AB, 556687-5083
Ernst Ahlgrens väg 1-3
112 55 Stockholm

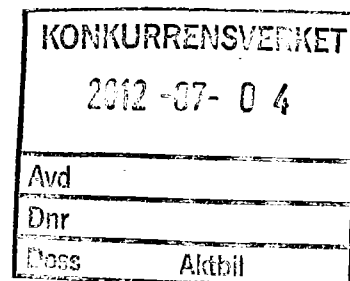
Ombud: Pär Cronhult, chefsjurist
Box 5625
114 86 Stockholm

MOTPART

Svenska Bostäder AB, 556043-6429
Box 95
162 12 Vällingby

SAKEN

Offentlig upphandling

DOMSLUT

Förvaltningsrätten avslår Titania Bygg och VVS AB:s ansökan om ingripande enligt LOU.

Dok.Id 253823

Postadress
115 76 Stockholm

Besöksadress
Tegeluddsvägen 1

Telefon
08-561 680 00

E-post:
forvaltningsrattenistockholm@dom.se

Telefax
08-561-680 01

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00-15:00

BAKGRUND

Svenska Bostäder har genomfört en upphandling avseende totalrenovering av fastighet, utvändigt och invändigt, avseende fastigheten Kv. Trondheim i Husby. Upphandlingen har genomförts genom ett öppet förfarande med antagande av den anbudsgivare som lämnat det lägsta priset. Av Svenska Bostäders tilldelningsmeddelande framgår att annan anbudsgivare än Titania Bygg och VVS AB tilldelats kontrakt. Som skäl anges att bolaget inte uppfyller ett av ska-kraven enligt förfrågningsunderlaget.

YRKANDEN M.M.

Titania Bygg och VVS AB (bolaget) yrkar att rättelse av upphandlingen ska ske på så sätt att en ny tilldelning ska genomföras i upphandlingen och bolagets anbud ska tas upp till slutlig prövning och tilldelningsvärdering. Som grund anförs att Svenska Bostäder har brutit mot kraven på likabehandling och öppenhet (transparens) genom att felaktigt utesluta bolaget från vidare anbudsvärdering och tilldelning.

Aktuell punkt i förfrågningsunderlaget

Enligt förfrågningsunderlaget avser upphandlingen upprustning invändigt och utvändigt av lägenheter och gemensamma utrymmen inklusive installationer. Åtgärder innefattar nya kök till lägenheterna med nytt vatten och avlopp, byte av snickerier och ytskiktsrenovering jämte tilläggsisolering av fasad och nya tak. Av den aktuella punkten i förfrågningsunderlaget (AFB.51, punkten C2) framgår följande:

”Anbudsgivaren skall redovisa minst två referensprojekt per nyckelperson. Det skall vara utfört de senaste fem (5) åren. Referensprojekt skall vara utförd renovering eller nyproduktion av bostäder”.

Kvalifikationskraven/Referensuppdrag m.m.

Till styrkande av att bolaget uppfyllde de för upphandlingen ställda kvalifikationskraven åberopades bl.a. referensobjekt där bolagets aktuella nyckelpersoner, arbetschefen Nikan Ghahremani och platschefen Staffan Sohl, varit ansvariga för utförandet av arbeten med renovering av bostäder under de senaste fem åren. Orsaken till att bolaget inte tilldelades kontrakt i upphandlingen är enligt meddelandet om tilldelning att bolaget "*inte har uppfyllt ställda skall-krav enligt AFB.51*" (*'utförd renovering eller nyproduktion av bostäder'*). Av meddelandet i sig framgår inte utöver detta någon upplysning av grunden för beslutet att inte kvalificera bolaget för anbudsutvärdering. Underhand har Svenska Bostäder förtydligat grunden och angett att "*den offererade nyckelpersonen Staffan Sohl inte uppfyller de krav på nyckelpersoner som ställs i AFB.51*" (*'utförd renovering eller nyproduktion av bostäder'*).

Bolaget har emellertid i sitt anbud anvisat referensuppdrag om renovering av bostäder vilka har utförts under ledning och medverkan av Staffan Sohl de senaste fem åren. Bolaget uppfyller även i övrigt de uppställda kraven i avsnitt AFB.51. Svenska Bostäder har följaktligen saknat saklig grund för beslutet att utesluta bolaget från att få sitt anbud utvärderat och antaget i upphandlingen. Bolaget har därför lidit skada. Eftersom den påtalade bristen inte hänför sig till eller kan ha påverkat upphandlingens konkurrensuppsökande skede är det tillräckligt att utvärderingsfasen av upphandlingen rättas.

Svenska Bostäders inställning

Svenska Bostäder bestrider bifall till bolagets ansökan. Svenska Bostäder har sammantaget en mycket stor erfarenhet av och kunskap om vad som krävs vid utförande av olika typer av byggprojekt. I verksamheten använ-

der man sig av en mängd olika ramavtal för alla olika områden av varor, tjänster och/eller entreprenadarbeten som måste utföras. Utöver ramavtal upphandlar Svenska Bostäder även specifika entreprenadprojekt där det antingen handlar om renovering (totalrenovering) av befintliga fastigheter eller nyproduktion av hyreslägenheter. Upphandling av specifika projekt görs när det är fråga om komplexa och stora projekt där det ställs särskilda krav på entreprenörens förmåga, mångsidighet och erfarenhet av liknande projekt.

Den aktuella upphandlingen avser upphandling av en s.k. utförandentreprenad avseende totalrenovering av 98 lägenheter i Husby. Det är ett mycket komplext projekt. De åtgärder som ska utföras är bl.a. montering och installation av nya kök, ytskiktsrenovering (målning och tapetsering m.m.) och byte av snickerier i samtliga lägenheter. Vidare ingår stambyte, energiåtgärder med medföljande översyn av ventilation och el, ombyggnad av gården m.m. Det krävs omfattande resurser av en entreprenör för att genomföra ett stort projekt som det aktuella, liksom det krävs att personalen som utför arbetena har tillräcklig erfarenhet och kompetens för att klara av sina uppgifter. I syfte att i största möjliga mån säkerställa att den entreprenör som anlitas besitter tillräcklig kompetens och erfarenhet ställer Svenska Bostäder i sina upphandlingar bland annat krav på erfarenhet hos den arbetsledning som offereras i anbudet. Den viktigaste positionen (nyckelpersonen) hos entreprenören är tjänsten som entreprenörens platschef. Det är han eller hon som ansvarar för och säkerställer att det dagliga arbetet ute på byggarbetsplatsen fungerar och det är därför inget anmärkningsvärt i sig att det från Svenska Bostäders sida ställs höga krav på platschefens erfarenhet av liknande projekt.

Följande krav har ställts på entreprenörens platschef:

”ha minst fem (5) års erfarenhet i branschen och skall ha utfört minst två uppdrag i ledande befattning. Ett av dessa uppdrag skall ha utförts i den befattning som motsvarar befattningen som anges i anbudet för personen”. (utdrag ur AFB.51)

Specifikt om bolagets offererade platschef

Av Staffan Sohls CV framgår att han varit anställd som platschef på bolaget sedan år 2009 samt att han dessförinnan dels varit anställd i Norge under perioden 2008-2009, dels arbetat som platschef för installationsföretaget Bravida under perioden 2000-2008. Det framgår även att han arbetat inom VVS-branschen sedan 1979. Det framgår dock inte att han har någon ytterligare erfarenhet av byggbranschen utöver den tid han arbetat i Norge som platschef för kontors- och bostadsombyggnader (utan närmare specificering) och den tid han arbetat hos bolaget som platschef för stambytes- och totalrenoveringsprojekt (utan närmare specificering). Tidsperioden för dessa två arbeten uppgår till sammantaget fyra år. Oavsett hur lång erfarenhet han har av VVS-branschen är det inte detsamma som att ha erfarenhet av byggbranschen hos ett byggföretag. Redan av detta följer att Staffan Sohl inte uppfyller det grundläggande kravet på minst fem års erfarenhet i branschen och därför inte uppfyller uppställda ska-krav. Det har i bolagets ansökan om överprövning inte gjorts gällande att de ställda ska-kraven i upphandlingen, inklusive kravet på viss erfarenhet hos nyckelpersoner, skulle stå i strid med proportionalitetsprincipen. Redan på den grunden ska bolagets ansökan lämnas utan bifall.

Referensprojekt

Svenska Bostäder har ställt som ska-krav att anbudsgivaren för den offererade platschefen i anbudet ska ange minst två referensprojekt som ska vara utförda de senaste fem åren samt att de ska avse utförd renovering eller nyproduktion av bostäder. Det första referensprojekt som angivits gällande Staffan Sohl gäller ett stambyte i ett flerbostadshus avseende ca 30 lägenheter. Det andra referensprojektet avser en s.k. ROT-entreprenad i ett flerbostadshus avseende 90 lägenheter och den angivna kontaktpersonen för projektet har muntligen bekräftat att entreprenaden avsåg stambyte på fas-

tigheten. Sammanfattningsvis måste konstateras att båda referensobjekten bolaget angett avseende Staffan Sohl avser stambyte på två fastigheter, varav den ena fastigheten är avsevärt mycket mindre än den entreprenad som är aktuell i upphandlingen. Det är således inte i något fall fråga om renovering eller nyproduktion av bostäder trots det uppställda ska-kravet. För den som är verksam i byggbranschen är det uppenbart att det är stor skillnad mellan en renovering/totalrenovering av en fastighet och ett stambyte. Omfattningen av den aktuella entreprenaden är ett arbete som inkluderar väldigt många fler typer av arbete än byte av avloppsstammar. Dessa arbeten ska utföras under tidspress med ett stort antal underentreprenörer m.m. vilket ställer stora krav på byggentreprenörens förmåga att hantera frågor avseende logistik och arbetsledning. Det är inte genom de angivna referensprojekten visat att Staffan Sohl uppfyller ställda ska-krav på erfarenhet m.m.

DOMSKÄL

I målet aktuella bestämmelser

Enligt 1 kap. 9 § LOU ska upphandlande myndigheter behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke diskriminerande sätt samt genomföra upphandlingar på ett öppet sätt. Vid upphandlingar ska vidare principerna om ömsesidigt erkännande och proportionalitet iakttas.

Av 16 kap. 1 § följer att en leverantör som anser sig lidit skada eller kunna komma att lida skada får i en framställning till allmän förvaltningsdomstol ansöka om åtgärd enligt 5 eller 15 § (ansökan om överprövning).

I 16 kap. 6 § stadgas att om den upphandlande myndigheten har brutit mot de grundläggande principerna i 1 kap. 9 § eller någon annan bestämmelse i denna lag och detta har medfört att leverantören har lidit eller kan komma att lida skada, ska rätten besluta att upphandlingen ska göras om eller att den får avslutas först sedan rättelse har gjorts.

Förvaltningsrättens bedömning

Fråga om Svenska Bostäder i upphandlingen handlat i strid med LOU

Prövningen i förvaltningsrätten utgör en kontroll av om det på grundval av vad sökanden har framfört i målet finns anledning att vidta sådana åtgärder som anges i 16 kap. 6 § LOU. För att ett ingripande ska bli aktuellt krävs vidare att det visas att sökanden har lidit skada eller kan komma att lida skada på grund av att den upphandlande enheten brutit mot LOU. Förvaltningsrätten har att, utifrån de omständigheter som sökanden åberopat, pröva om någon överträdelse av LOU har skett samt att därefter självständigt pröva vilken åtgärd som kan komma i fråga (jfr RÅ 2009 ref. 69 och RÅ 2005 ref. 47).

Frågan är om Svenska Bostäder haft fog för att diskvalificera bolagets anbud på grund av att anbudet inte uppfyllde det ska-krav som ställts upp i avsnittet AFB.51 i förfrågningsunderlaget eller om man handlat i strid med LOU eller gemenskapsrätten genom att utesluta bolaget från vidare anbudsutvärdering. Förvaltningsrätten bedömer att bolaget i sin ansökan om överprövning inte i tillräcklig mån förmått visa att Svenska Bostäder, genom sin bedömning av det underlag bolaget gett in till stöd för Staffan Sohls erfarenheter och angivna referensprojekt, i relation till de ska-krav som ställts upp i detta avseende, åsidosatt LOU:s principer och därmed handlat i strid med LOU eller de gemenskapsrättsliga principerna.

Enligt förvaltningsrätten har det således inte av utredningen i målet respektive utifrån sökandens argumentation framkommit att bolaget uppfyller det aktuella ska-kravet. Vad som anförts om offererade platschefs kvalifikationer respektive angivna referensprojekt utöver vad som angetts i anbudet medför inte att förvaltningsrätten gör någon annan bedömning.

Allmänna avdelningen

Vad bolaget anført ger sammantaget inte stöd för att den aktuella upphandlingen ska ha skett i strid med reglerna i LOU eller att de för upphandling grundläggande EU-rättsliga principerna åsidosatts på sådant sätt att bolaget lidit eller har kunnat komma lida skada. Förutsättningar för ingripande från domstolens sida föreligger därmed inte och bolagets ansökan ska lämnas utan bifall.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV 3109/1A LOU)

Magnus Åhammar

Rådman

Föredragande har varit Johanna Segerheim.

SVERIGES DOMSTOLAR

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Stockholm. Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

Överklagandet ska ha kommit in till förvaltningsrätten inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet. Tiden för överklagandet för offentligpart räknas emellertid från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagandet infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att prövningstillstånd meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas, anledning förekommer till ändring i det slut var till förvaltningsrätten kommit eller det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. den klagandes namn, personnummer, yrke, postadress och telefonnummer. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till kammarrätten,

2. det beslut som överklagas med uppgift
3. om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
4. de skäl som klaganden anger till stöd för begäran om prövningstillstånd,
5. den ändring av förvaltningsrättens beslut som klaganden vill få till stånd,
6. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller hans ombud. Adressen till förvaltningsrätten framgår av beslutet. Om klaganden anlitar ombud ska denne sända in fullmakt i original samt uppgive sitt namn, adress och telefonnummer.

Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska Ni utan dröjsmål anmäla ändringen till kammarrätten.

I mål om överprövning enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling eller lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster får avtal slutas innan tiden för överklagande av rättens dom eller beslut har löpt ut. I de flesta fall får avtal slutas när tio dagar har gått från det att rätten avgjort målet eller upphävt ett interimistiskt beslut. I vissa fall får avtal slutas omedelbart. Ett överklagande av rättens avgörande får inte prövas sedan avtal har slutits. Fullständig information finns i 16 kapitlet i de ovan angivna lagarna.

Behöver Ni fler upplysningar om hur man överklagar kan Ni vända Er till förvaltningsrätten.

DV 3109/1A LOU